

VALIDACIJA SKALE DJEČJE PERCEPCIJE SUKOB MEĐU RODITELJIMA

IVANA MACUKA, IRENA BURIĆ

Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Zadar, Hrvatska

Primljeno: 6.2.2013.
UDK: 159.9

Izvorni znanstveni rad

Autor za dopisivanje: Dr.sc. Ivana Macuka, Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Obala kralja Petra Krešimira IV, br.2, 23000 Zadar, Hrvatska; e-mail: ivana.moranduzzo@unizd.hr

Sažetak: Cilj ovog istraživanja je bila validacija Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima (CPIC - Children's Perception of Interparental Conflict Scale) autora Grycha i suradnika (1992). Većina istraživanja o utjecaju roditeljskog sukoba na dječju prilagodbu primjenjuje samo roditeljske izvještaje o sukobu, a roditeljske procjene mogu podcijeniti stvarni dječji doživljaj sukoba u obitelji. Stoga mjere koje direktno zahvaćaju dječju percepciju roditeljskog sukoba osiguravaju preciznije procjene značenje sukoba i implikacija za dječju dobrobit. Istraživanje je provedeno na 682 učenika 7. i 8. razreda osnovne škole (49% dječaka) u dobi od 12 do 15 godina. Na osnovu provedenih analiza hrvatska verzija Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima se sastoji od 45 čestica koje mjere dimenzije sukoba među roditeljima i dječju reakciju i interpretaciju roditeljskog sukoba preko 9 subskala (učestalost sukoba, intenzitet sukoba, razrješenje sukoba, sadržaj sukoba, percipirana prijetnja, efikasnost suočavanja, samookrivljavanje, triangulacija i stabilnost). Na temelju statističkih analiza i provjere latentne strukture moguće je interpretirati rezultate ispitanika na tri dimenzije sukoba: značajke sukoba koja obuhvaća učestalost sukoba među roditeljima i razinu agresije, prijetnju koju dijete doživljava zbog roditeljskog sukoba i samookrivljavanje za nastali sukob među roditeljima. Analize unutarnje konzistencije formiranih dimenzija sukoba pokazuju visoku pouzdanost. Provjerena je i povezanost pojedinih dimenzija sukoba s dječjim problemima prilagodbe. Sve dimenzije dječje percepcije roditeljskog sukoba značajno koreliraju s problemima internaliziranog i eksternaliziranog tipa.

Ključne riječi: dimenzije roditeljskog sukoba, dječje procjene, validacija

Svjedočenje roditeljskim sukobima u obitelji je neizbježan događaj za većinu djece te rezultati većine istraživanja ukazuju na prelijevanje negativnih emocija i napetosti između bračnih partnera na njihove odnose s djecom (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Prečesti sukobi među roditeljima narušavaju povoljno ozračje u obitelji te mogu utjecati i na kvalitetu odnosa roditelj-dijete. Istraživanja pokazuju da djeca koja su izložena ozbiljnim i dugotrajnim sukobima među roditeljima su pod povećanim rizikom za razvoj problema u prilagodbi (Grych i Fincham, 1992; Grych i sur., 2000; Cummings i Davies, 2002). Istraživanja u ovom području (Grych i Fincham, 1990; Davies i Cummings, 1994; Harold i Conger, 1997) sugeriraju da su efekti međuroditeljskih sukoba na djecu određeni preko narušavanja odnosa roditelj-dijete

te negativnih emocija, kognicija i reprezentacija obiteljskih odnosa koje djeca usvajaju kada su izložena neprijateljskim odnosima ili sukobima između roditelja. Roditelji koji su u konfliktnom braku obično su neprijateljski usmjereni te agresivni i prema djeci, te su manje osjetljivi i emocionalno responzivni na njihove potrebe. Efekti međuroditeljskog sukoba na djecu se često javljaju indirektno preko "prelijevanja" emocija iz odnosa bračnih partnera na odnos roditelja i djeteta. Dakle, sukobi među roditeljima utječu na dijete na dvostruki način, direktno, izravnim sudjelovanjem i indirektno, mijenjajući roditeljsko ponašanje (Cummings i sur., 2000; Parke, 2004).

Iako postoje brojne studije koje izvještavaju o povezanosti sukoba među roditeljima i dječje prilagodbe u cjelovitim i razvedenim obiteljima,

postoji ograničen istraživački doprinos razumijevanju specifične prirode ove povezanosti. Naime, multidimenzionalna priroda sukoba nije u potpunosti prihvaćena i mjere sukoba među roditeljima najčešće ne razlikuju različite oblike ili dimenzije sukoba. Štoviše, dječja izloženost sukobu najčešće se ispituje putem izvještaja roditelja koji ne omogućavaju precizne procjene dječjeg doživljaja sukoba. Grych i Fincham (1990) u svom *kognitivno-kontekstualnom okviru* se fokusiraju na ulogu dječjeg gledišta u objašnjenju učinaka međuroditeljskog sukoba na dječju psihološku dobrobit te ističu važnost atribucija koje djeca pripisuju argumentima iz roditeljskog sukoba. Prema njihovim pretpostavkama, utjecaj međuroditeljskog sukoba na djecu ovisi o tome kako roditelji manifestiraju sukob te o tome kako djeca interpretiraju njegovo značenje i implikacije za vlastitu dobrobit. Pritom djeca koja doživljavaju sukob kao prijeteći ili nisu u stanju efikasno se nositi s njim, doživljavaju više anksioznosti i bespomoćnosti kada se sukob pojavi, dok ona djeca koja krive sebe za roditeljska neslaganja ili se osjećaju odgovornima da im pomognu, u većoj mjeri doživljavaju osjećaje krivnje i srama. Potpora pretpostavkama navedenog modela pronađena je u brojnim istraživanjima (Grych i sur., 2000; Davies i sur., 2002; Harold i sur., 2004; Cummings i Davies, 2002; Buehler i sur., 2006; Sturge-Apple i sur., 2004; Bradford i sur., 2003) te se može zaključiti kako na djetetovu prilagodbu razorno utječu roditeljski sukobi, te da specifične procjene koje djeca pripisuju bračnim argumentima svojih roditelja imaju distinktivan utjecaj na dječju prilagodbu.

Kognitivno-kontekstualni okvir koji predlažu Grych i Fincham (1990) predstavlja teorijsku osnovu *Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima* (*Children's Perception of Interparental Conflict Scale*; autora Grycha i sur., 1992). Autori ove skale naglašavaju kako je važno ispitati nekoliko različitih dimenzija sukoba među roditeljima (kao što su frekvencija ili učestalost sukoba, intenzitet, razrješenje i sadržaj sukoba) i procjene sukoba (koje uključuju percipiranu prijatnu, efikasnost suočavanja sa sukobom, samookrivljanje i kauzalnu stabilnost sukoba). *Skala dječje percepcije sukoba među roditeljima* zasigurno predstavlja jedan takav mjerni instrument koji zahvaća i mjeru ukupne

učestalosti sukoba i subjektivnu procjenu značenja sukoba za pojedinca. Autori skale navode ukupno 9 subskala (frekvencija ili učestalost sukoba, intenzitet sukoba, rezolucija ili razrješenje sukoba, sadržaj sukoba, percipirana prijatna, efikasnost suočavanja, samookrivljanje, triangulacija i stabilnost) koje čine tri dimenzije sukoba višeg reda: značajke sukoba, prijatnu i samookrivljanje. Prema autorima skale, bračni sukob koji je hostilan ili agresivan i nedovoljno razriješen, a tiče se djeteta, predstavlja destruktivan oblik sukoba koji je naročito nepovoljan za djecu. Kako izloženost intenzivnim i slabo razriješenim sukobima ove vrste najvjerojatnije predstavlja značajan stresor za dijete, pretpostavlja se da će čestina ovih sukoba najvjerojatnije biti povezana s dječjim problemima. Suprotno tome, za sukob koji je efikasno razriješen s malo izražene ljutnje i agresije, a ne tiče se izravno djeteta, ne očekuje se da će dovesti do problema u dječjoj prilagodbi. Dakle, ovi autori smatraju kako je ključno ispitati prirodu sukoba, a ne samo njegovu frekvenciju kako bi se što bolje razumjeli odnosi roditeljskog sukoba s ponašajnim i emocionalnim dječjim problemima.

Također, važno je razumijevanje dječje interpretacije sukoba. Prema autorima skale postoji nekoliko tipova kognicija koje se mogu pojaviti kada djeca svjedoče sukobu, a uključuju afektivne i kognitivne elemente procjene. Procjene koje su osobito važne su percipirana prijatna, efikasnost suočavanja, kauzalne atribucije i doživljavanje krivnje. Djeca mogu osjećati prijatnu uslijed bračnog sukoba zbog brojnih radnji, na primjer mogu se bojati da će svađa između roditelja prerasti u agresiju, da će oni sami biti uključeni u sukob ili da će sukob dovesti do razvoda. Ako djeca misle da imaju sposobnosti nositi se sa sukobom, vjerojatnije je da će osjećati nadu i primijeniti efikasna ponašanja suočavanja. Suprotno tome, niska očekivanja vlastite efikasnosti u suočavanju mogu rezultirati osjećajem bespomoćnosti i neefikasnim suočavanjem. Ukoliko dijete percipira da je sukob stabilan, ono će očekivati kontinuirane sukobe što može rezultirati tugom, anksioznošću, ljutnjom ili osjećajima bespomoćnosti. Djeca koja krive sebe za bračni sukob mogu osjećati sram i stres te će češće pokušati intervenirati u sukob roditelja. Ove procjene ne samo da oblikuju dječje neposredne

reakcije na sukob, već i doprinose razvoju emocionalnih i ponašajnih dječjih problema. Na primjer, djeca koja osjećaju veliku prijetnju i ne mogu se nositi sa sukobom, mogu razviti anksioznost ukoliko je sukob učestao, a djeca koja okrivljuju sebe mogu razviti simptome depresije i imati smanjeno samopoštovanje. Važno je spomenuti da u situacijama visoke razine sukoba među roditeljima na dječje reakcije utječu i neke individualne osobine djeteta, poput spola. Na primjer, dječaci i djevojčice mogu vrlo različito reagirati na sukobe roditelja i te reakcije mogu biti posredovane medijacijskim procesima, npr. doživljajem prijetnje uslijed roditeljskog sukoba ili samooptuživanjem za nastale sukobe među roditeljima. Neka istraživanja pokazuju da, kada je riječ o efektima bračnih sukoba na dječju prilagodbu, bračni sukobi doprinose više razvoju internaliziranih problema poput anksioznosti, tuge i nesigurnosti, nego eksternaliziranim problemima kod djece (Cummings i sur., 2000). Ali u longitudinalnom istraživanju Grycha i suradnika (2003) se navodi kako su različite dimenzije roditeljskog sukoba (procjene prijetnje i samookrivljanja) povezane s različitim dječjim problemima. Preciznije, djeca koja procjenjuju da za vrijeme roditeljskog sukoba u većoj mjeri osjećaju prijetnju imaju više internaliziranih problema, a djeca koja se više samookrivljavaju za pojavu sukoba među roditeljima imaju više eksternaliziranih problema.

Važno je istaknuti kako je većina istraživanja o utjecaju sukoba među roditeljima na dječju prilagodbu primjenjivala samo roditeljske izvještaje o bračnom sukobu, no roditeljski izvještaji mogu podcijeniti stvarni dječji doživljaj zbog toga što djeca mogu biti svjesna sukoba čak i kada nisu izravno njemu izložena. Na primjer, roditelji ne moraju biti svjesni da su njihova djeca čula svađu koja se odvijala u drugoj sobi. S druge strane, roditelji mogu procijeniti da neki njihovi sukobi značajno negativno utječu na dijete, a djetetu možda i nisu značajni. Stoga mjere koje izravno zahvaćaju dječju percepciju sukoba osiguravaju preciznije procjene njihove izloženosti sukobu roditelja. Zaključno, kako bi se na optimalan način ispitao bračni sukob u relacijama s dječjom prilagodbom potrebno je koristiti dječje samoprocjene. Primjerice, najčešće korištena mjera bračnog sukoba autora Porter i O'Leary (1980) - *O'Leary*

Porter Scale ne razlikuje različite oblike ili dimenzije sukoba. Iako ova skala uključuje pojedinačne čestice koje ispituju verbalnu i fizičku agresiju koje pokrivaju različite teme sukoba, ona predstavlja globalnu mjeru ukupne učestalosti sukoba, a bez davanja informacije o vrsti sukoba koji se javlja. *Skala dječje percepcije sukoba među roditeljima* zasigurno predstavlja jedan takav mjerni instrument koji zahvaća i mjeru ukupne učestalosti sukoba i subjektivnu procjenu značenja sukoba za pojedinca.

Stoga je cilj ovog istraživanja validacija *Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima (CPIC - Children's Perception of Interparental Conflict Scale)* autora Grycha i suradnika (1992) kako bi se unaprijedile spoznaje o utjecaju sukoba među roditeljima na djetetovo doživljavanje, ponašanje i razvoj. Preciznije, provjeravala se faktorska struktura skale i njezine metrijske karakteristike – pouzdanost, te internalna i eksternalna valjanost na hrvatskom uzorku mlađih adolescenata.

METODA

Ispitanici i postupak

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku mlađih adolescenata kako bi se provjerila razumljivost tvrdnji i primjenjivost skale na djeci. Ukupno je sudjelovalo 682 učenika 7. i 8. razreda osnovne škole (49% dječaka) u dobi od 12 do 15 godina. Ispitivanje je provedeno anonimno i grupno za vrijeme redovne nastave u školi nakon što su ravnatelj škole i roditelji dali suglasnost za sudjelovanje djeteta u ispitivanju. Djeci je u razredima na početku sata predviđenog za provedbu istraživanja objašnjen način ispunjavanja upitnika.

Mjerni instrumenti

Skala dječje percepcije sukoba među roditeljima (Children's Perception of Interparental Conflict Scale – CPIC; Grych i sur., 1992)

Skala dječje percepcije sukoba među roditeljima se sastoji od 49 čestica koje mjere dimenzije roditeljskog sukoba i dječju reakciju i interpretaciju roditeljskog sukoba. Namijenjena je procjenjivanju sukoba među roditeljima od strane djece u dobi

od 9 do 15 godina. Nakon dobivanja suglasnosti od autora skale proveden je prijevod čestica s engleskog na hrvatski jezik nezavisno od strane dva psihologa uz konzultacije sa stručnjakom za engleski jezik. Skala sadrži 9 subskala (frekvencija ili učestalost sukoba (6 čestica, primjer: *često vidim svoje roditelje kako se svađaju*), intenzitet sukoba (7 čestica, primjer: *kada se moji roditelji svađaju, kažu ružne stvari jedno drugom*), rezolucija ili razrješenje sukoba (6 čestica, primjer: *kada se moji roditelji svađaju, obično to riješe*), sadržaj sukoba (4 čestica, primjer: *svađe mojih roditelja obično su oko nečega što sam ja napravio*), percipirana prijatna (6 čestica, primjer: *kada se moji roditelji svađaju, brinem se da bi se mogli razvesti*), efikasnost ili učinkovitost suočavanja (6 čestica, primjer: *ne znam što da učinim kada se moji roditelji svađaju*), samookrivljavanje (5 čestica, primjer: *obično sam ja kriv kada se moji roditelji svađaju*), triangulacija (5 čestica, primjer: *moj tata želi da budem na njegovoj strani kada se svađa s mamom*) i stabilnost (4 čestica, primjer: *razlozi zbog kojih se moji roditelji svađaju nikad se ne mijenjaju*)) koje čine tri dimenzije sukoba višeg reda: značajke sukoba, prijatnu i samookrivljavanje. Svaka od 9 subskala koje čine CPIC skalu sastoji se od tvrdnji koje opisuju procjene različitih značajki sukoba.

Zadatak ispitanika je da procijene koliko se pojedina tvrdnja odnosi na njihovo doživljavanje sukoba među roditeljima zaokruživanjem odgovarajućeg broja na skali procjene od tri stupnja (1- netočno, 2- djelomično točno i 3- točno). Ukupni rezultati mogu se izračunati za svaku subskalu na osnovu prosjeka rezultata pripadajućih čestica. Autori skale (Grych, Seid i Fincham, 1992) navode da se koeficijenti unutarnje pouzdanosti (Cronbach alpha) pojedinačnih 9 subskala kreću u rasponu od 0,61 do 0,83.

Skala samoprocjene ponašanja mladih – YSR (YSR - Youth Self-Report, Achenbach i Rescorla, 2001; adaptirana verzija Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić, 2002)

Skala samoprocjene ponašanja mladih je korištena za ispitivanje dječjih internaliziranih i eksternaliziranih problema. Skala je namijenjena ispitivanju dobne skupine mladih od 11 do 18 godina koja procjenjuju ponašanje na 112 čestica koje čine

8 sindromnih skala: povučенost, anksioznost/depresivnost, tjelesne poteškoće, socijalni problemi, problemi mišljenja, problemi pažnje, kršenje pravila (delinkventno ponašanje) i agresivno ponašanje.

Dimenziju internaliziranih problema sačinjavaju skale koje se odnose na psihološke teškoće usmjerene na pojedinca i pretjerano kontrolirajuća ponašanja, a to su skale povučенosti, anksioznosti/depresivnosti i tjelesnih poteškoća (primjer čestice: *previše sam zabrinut/zabrinuta ili bojažljiv/bojažljiva; povučен/povučena sam; nastojim se držati po strani; osjećam se premoreno bez jasnog razloga*). *Dimenzija eksternaliziranih problema* obuhvaća maladaptivna ponašanja u različitim situacijama, te uključuje skalu agresivnosti i skalu kršenja pravila (delinkventnog ponašanja) (primjer čestica: *pokušavam privući što više pažnje od drugih; kršim pravila kod kuće, u školi i drugdje; često zadirkujem druge*). Na svaku od 112 čestica u upitniku se odgovara na skali od tri stupnja (0 - nije točno, 1 - ponekad ili djelomično točno i 2 - potpuno točno). U ovom istraživanju dobiveni su zadovoljavajući koeficijenti pouzdanosti (Cronbach alpha) za pojedine skale. Za skalu internaliziranih problema koeficijent pouzdanosti na cijelom uzorku ispitanika iznosi 0,88, a za skalu eksternaliziranih problema 0,90.

Rezultati

Faktorska struktura Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima provjerena je analizom glavnih komponenata uz Kaiser-Guttmanov kriterij ekstrakcije faktora (prema kojem se zadržavaju samo one glavne komponente koje imaju karakteristične korijene veće od 1) te pomoću Cattellovog scree testa. Provedenom analizom utvrđeno je 9 glavnih komponenata koje uz varimax rotaciju objašnjavaju ukupno 53,16% varijabiliteta svih čestica. Većina čestica bila je zasićena pretpostavljenom latentnom dimenzijom, uz izuzetak njih nekoliko koje su bile zasićene većim brojem faktora. S obzirom na višestruku primjenu ove skale u drugim istraživanjima (Davies i Cummings, 1998; Buehler, Benson i Gerard, 2006; Kim, Jackson, Conrad i Hunter, 2008) koja su potvrdila originalnu faktorsku strukturu Grycha, Seida i Finchama (1992), kao i činjenicu da su pojedini faktori bili

nejasni i slabo interpretabilni, odlučeno je ponoviti postupak analize glavnih komponenata po pojedinim subskalama pri čemu je broj faktora ograničen

na 1. U Tablici 1. prikazani su rezultati faktorskih analiza i analiza pouzdanosti pojedinih subskala *Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima*.

Tablica 1. Rezultati analize glavnih komponenata i analize pouzdanosti 9 subskala Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima (N=682)

Subskale Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima - CPIC			
Frekvencija ili učestalost sukoba	F (faktorska zasićenja)	r _{ite}	Cronbach Alpha ako se izbaci tvrdnja
1.* nikad ne vidim svoje roditelje kako se svađaju i ne slažu oko nečega	-0,523	0,386	0,722
9. oni možda ne misle da ja to znam, ali moji roditelji se često svađaju i ne slažu	-0,726	0,507	0,679
14. moji roditelji su često zlobni jedno prema drugome, čak i kad sam ja prisutan	-0,700	0,484	0,691
18. često vidim svoje roditelje kako se svađaju	-0,771	0,587	0,652
27.* moji roditelji se gotovo nikad ne svađaju	-0,611	0,471	0,691
35. moji roditelji često prigovaraju i žale se jedno na drugo	-0,635	0,417	0,703
Karakteristični korijen	2,662		
Postotak objašnjene varijance	44,36		
Cronbach alpha			0,744
Intenzitet sukoba			
4. moji roditelji se stvarno jako naljute kada se svađaju	-0,695	0,511	0,639
12.* kada se moji roditelji ne slažu oko nečega oni o tome tiho raspravljaju	-0,442	0,339	0,691
22. kada se moji roditelji svađaju kažu ružne stvari jedno drugom	-0,744	0,512	0,641
31. kada se moji roditelji svađaju mnogo viču	-0,797	0,609	0,610
36.* moji roditelji gotovo nikad ne viču kada se ne slažu	-0,465	0,354	0,692
38. moji roditelji razbijaju ili bacaju stvari kada se svađaju	-0,547	0,315	0,689
43. moji roditelji guraju jedno drugog tijekom svađe	-0,542	0,312	0,694
Karakteristični korijen	2,661		
Postotak objašnjene varijance	38,02		
Cronbach alpha			0,715
Rezolucija ili rješavanje sukoba			
2.* kada se moji roditelji svađaju, obično to riješe	-0,657	0,467	0,689
10. čak i kada se moji roditelji prestanu svađati, ostanu ljutiti jedno na drugo	-0,651	0,443	0,694
19.* kada se moji roditelji ne slažu oko nečega, obično dođu do nekog rješenja	-0,634	0,457	0,689
28.* kada se moji roditelji posvađaju obično se odmah pomire	-0,696	0,516	0,670
39.* nakon što se moji roditelji prestanu svađati ponašaju se prijateljski jedno prema drugome	-0,609	0,435	0,700
46. moji roditelji se i dalje ponašaju ljutito nakon što se posvađaju	-0,670	0,471	0,687
Karakteristični korijen	2,567		
Postotak objašnjene varijance	42,79		
Cronbach alpha			0,732
Sadržaj sukoba			
3. moji roditelji se često svađaju oko toga što ja radim u školi	-0,689	0,464	0,709
20. svađe mojih roditelja obično su oko nečega što sam ja napravio	-0,755	0,536	0,669
29. moji roditelji se obično svađaju ili ne slažu zbog nečega što sam ja napravio	-0,801	0,592	0,634
37. moji roditelji često ulaze u svađe kada ja napravim nešto pogrešno	-0,737	0,513	0,682
Karakteristični korijen	2,230		
Postotak objašnjene varijance	55,76		
Cronbach alpha			0,734

Percipirana prijetnja			
6. uplašim se kada se moji roditelji svađaju	-0,727	0,567	0,763
15. kada se moji roditelji svađaju, brinem se što će mi se dogoditi	-0,777	0,632	0,745
24. kada se moji roditelji svađaju, bojim se da će se dogoditi nešto loše	-0,811	0,674	0,735
33. kada se moji roditelji svađaju, brinem se da će jedno od njih biti ozlijeđeno	-0,556	0,408	0,794
40. kada se moji roditelji svađaju, bojim se da će vikati i na mene	-0,569	0,417	0,795
45. kada se moji roditelji svađaju, brinem se da bi se mogli razvesti	-0,756	0,609	0,751
Karakteristični korijen	2,996		
Postotak objašnjene varijance	49,94		
Cronbach alpha			0,794
Efikasnost suočavanja			
5.* kada se moji roditelji svađaju, mogu napraviti nešto od čega ću se osjećati bolje	-0,249	0,158	0,537
13. ne znam što da učinim kada se moji roditelji svađaju	-0,631	0,301	0,465
23.* kada se moji roditelji svađaju ili se ne slažu, obično mogu pomoći da se stvari poprave	-0,288	0,181	0,525
32. kada se moji roditelji svađaju ja ne mogu učiniti ništa da ih zaustavim	-0,740	0,405	0,411
44. kada se moji roditelji svađaju ili se ne slažu ne postoji ništa što mogu učiniti od čega ću se osjećati bolje	-0,604	0,291	0,474
49. kada se moji roditelji svađaju, ne slušaju ništa što ja kažem	-0,646	0,331	0,451
Karakteristični korijen	1,874		
Postotak objašnjene varijance	31,22		
Cronbach alpha			0,531 (0,598)
Samookrivljavanje			
8.* ja nisam kriv kada se moji roditelji svađaju	-0,482	0,274	0,416
17. obično sam ja kriv kada se moji roditelji svađaju	-0,696	0,316	0,402
26. čak i kada to ne kažu znam da sam ja kriv što se moji roditelji svađaju	-0,749	0,364	0,365
41. moji roditelji okrivljuju mene kada se svađaju	-0,716	0,312	0,413
48.* obično ja nisam kriv kada se moji roditelji svađaju	-0,255	0,156	0,534
Karakteristični korijen	1,856		
Postotak objašnjene varijance	37,13		
Cronbach alpha			0,548 (0,591)
Triangulacija			
7. osjećam se rastrgan između dvije strane kada se moji roditelji svađaju	-0,485	0,216	0,429
16.* ne osjećam se kao da moram zauzeti stranu kada se moji roditelji ne slažu oko nečega	-0,162	0,079	0,571
25. moja mama želi da budem na njezinoj strani kada se svađa s tatom	-0,775	0,363	0,346
34. osjećam da moram zauzeti stranu kada se moji roditelji ne slažu oko nečega	-0,677	0,360	0,324
42. moj tata želi da budem na njegovoj strani kada se svađa s mamom	-0,754	0,371	0,361
Karakteristični korijen	1,891		
Postotak objašnjene varijance	37,82		
Cronbach alpha			0,542 (0,613)
Stabilnost			
11. moji roditelji se svađaju zato što nisu sretni zajedno	-0,759	0,479	0,521
21. razlozi zbog kojih se moji roditelji svađaju nikad se ne mijenjaju	-0,588	0,328	0,609
30. moji roditelji se svađaju zato što se zapravo ne vole	-0,744	0,455	0,520
47. moji roditelji se svađaju zato što se ne slažu	-0,690	0,407	0,560
Karakteristični korijen	1,951		
Postotak objašnjene varijance	48,78		
Cronbach alpha			0,646

Napomena:

Cronbach alpha u zagradama označava koeficijent unutarnje konzistencije nakon eliminiranja čestice nedovoljnog zasićenja * tvrdnje koje se obrnuto boduju (prikazane su faktorske analize pojedinih subskala nakon obrtanja čestica)

Na osnovi dobivenih rezultata može se zaključiti kako od 49 čestica iz originalne skale, njih 45 ima zadovoljavajuće vrijednosti faktorskih zasićenja i koeficijenta korelacije pojedinačne čestice s ukupnim rezultatom (veće od 0,30). Ukupno 4 čestice nisu imale zadovoljavajuće zasićenje i korelaciju s ukupnim rezultatom te su izostavljene iz formiranja ukupnog rezultata (čestice 5 i 23 koje pripadaju subskali *Efikasnost suočavanja*, čestica 48 iz subskale *Samookrivljavanje* te čestica 16 subskale *Triangulacije*). Pouzdanosti pojedinačnih subskala izražene Cronbach alphas, imaju zadovoljavajuće vrijednosti i kreću se u rasponu od 0,59 za subskalu *Samookrivljavanje*, do 0,79 za subskalu *Percipirana prijetnja*.

U sljedećem koraku provedena je analiza latentne strukture višeg reda koja je prikazana u Tablici 2. Prema autorima, devet subskala čine tri faktora višeg reda: *značajke sukoba*, *prijetnja* i *samookrivljavanje*. Prilikom provjere pripadnosti različitih subskala pojedinim dimenzijama sukoba višeg reda, korištena je analiza glavnih komponenata, uz varimax rotaciju dobivenih faktora. Dobivene su tri glavne komponente s karakterističnim korijenom većim od 1, koje zajedno objašnjavaju 71,38% ukupne varijance. Prvi faktor objašnjava 28,02% varijance i obuhvaća subskale koje čine dimenziju *značajke sukoba* (subskale frekvencija sukoba, intenzitet, rezolucija i stabilnost sukoba). Drugi faktor objašnjava 18,29% varijance i na njemu najveća opterećenja imaju skale koje čine dimenziju *samookrivljavanje* (sadržaj sukoba i *samookrivljavanje*), a treći faktor objašnjava 25,08% varijance i odnosi se na dimenziju *prijetnje* (subskale *percipirana prijetnja*, *efikasnost suočavanja* i *triangulacija*).

Tablica 2. Rezultati analiza glavnih komponenata strukture sukoba nakon Varimax rotacije (N=682)

Subskale CPIC skale	F1	F2	F3
Učestalost ili frekvencija sukoba	0,813	0,065	0,307
Intenzitet sukoba	0,784	0,191	0,332
Rezolucija ili rješavanje sukoba	0,834	0,183	0,127
Sadržaj sukoba	0,125	0,830	0,264
Percipirana prijetnja	0,255	0,113	0,819
Efikasnost suočavanja	0,249	-0,002	0,743
Samookrivljavanje	0,195	0,886	0,001
Triangulacija	0,224	0,240	0,730
Stabilnost	0,565	0,162	0,357
Postotak objašnjene varijance	28,02	18,29	25,08

Napomena: zatamnjena su faktorska opterećenja veća od 0,40

Dobivena faktorska struktura višeg reda u ovom istraživanju je u skladu s faktorskom pripadnošću pojedinih subskala koju navode autori skale (Grych, Seid i Fincham, 1992). No, kako bi se dodatno provjerila opravdanost formiranja ukupnih rezultata na pojedinim dimenzijama (*značajke sukoba*, *samookrivljavanje* i *prijetnja*), provedena je analiza glavnih komponenata i analiza čestica za svaku dimenziju zasebno. Rezultati ovih analiza pokazuju da dimenzija *značajke sukoba* uključuje čestice subskale frekvencije sukoba, intenziteta sukoba, razriješenja sukoba i stabilnosti sukoba. Ova dimenzija ukupno uključuje 23 čestice, a izdvojena jedna glavna komponenta objašnjava 30,64% varijance (karakteristični korijen iznosi 7,05). Sve čestice dimenzije imaju zadovoljavajuća zasićenja (veće od 0,40) i zadovoljavajuće korelacije s ukupnim rezultatom. Koeficijent unutarnje pouzdanosti (Cronbach alpha) za dimenziju *značajke sukoba* iznosi visokih 0,89. Ukupan rezultat na pojedinim dimenzijama sukoba predstavlja jednostavnu aditivnu linearnu kombinaciju odgovora na svim česticama podijeljeno brojem čestica. Dimenzija *značajke sukoba* uključuje prosjek procjena svih 23 čestica koje čine ovu dimenziju. Mogući teoretski raspon formiranog rezultata kreće se u rasponu od 1 do 3, pri čemu viši rezultat na ovoj dimenziji sukoba odražava sukob koji se često javlja i koji uključuje visoke razine neprijateljstva i agresije te je slabo razriješen i stabilan.

Nadalje, dimenziju *samookrivljavanje* uključuju čestice iz skale *sadržaj sukoba* i *samookrivljavanje* te ispituje stupanj u kojem djeca krive sebe za pojavljivanje sukoba. Od 9 čestica koje pripadaju ovoj dimenziji, faktorska zasićenja 8 čestica zadovoljavajuće su visoka, uz izuzetak čestice 48 koja ima nisko zasićenje (manje od 0,20) na očekivanom faktoru i niski koeficijent korelacije s ukupnim rezultatom ($r=0,16$). Ujedno je sadržajno vrlo slična 8 čestici koja pripada dimenziji *samookrivljavanja* te nije uvrštena u definiranje ukupnog rezultata na danoj subskali. Stoga ova dimenzija uključuje ukupno 8 čestica, a izdvojena jedna glavna komponenta objašnjava 33,15% varijance (karakteristični korijen iznosi 4,64). Koeficijent unutarnje pouzdanosti (Cronbach alpha) za dimenziju *samookrivljavanje* iznosi zadovoljavajućih 0,80. Dimenzija *samookrivljavanje* uključuje prosjek procjena 8 čestica koje čine ovu dimenziju. Teoretski raspon formiranog rezultata kreće

se u rasponu od 1 do 3. Viši rezultat na dimenziji samookrivljavanje ukazuje da se djeca u većoj mjeri smatraju odgovornima za sukobe roditelja, odnosno krive sebe što su se sukobi među roditeljima pojavili.

Treća i posljednja dimenzija *prijetnja* uključuje ukupno 17 čestica iz skala percipirane prijetnje, efikasnosti suočavanja i triangulacije. Od 17 čestica koje čine ovu dimenziju, 3 čestice imaju nisko faktorsko opterećenje i korelaciju s ukupnim rezultatom (čestice 5, 16 i 23). Zadržano je ukupno 14 čestica koje imaju zadovoljavajuća faktorska opterećenja i zadovoljavajuće korelacije s ukupnim rezultatom. Izdvojena glavna komponenta na ukupno 14 čestica objašnjava 33,15% varijance (karakteristični korijen iznosi 4,64). Koeficijent unutarnje pouzdanosti (Cronbach alpha) za dimenziju *prijetnja* iznosi zadovoljavajućih 0,84. Dimenzija *prijetnja* uključuje prosjek procjena 14 čestica koje čine ovu dimenziju. Teoretski raspon se kreće u rasponu od 1 do 3, pri čemu viši rezultat na dimenziji prijetnje ukazuje da djeca u većoj mjeri osjećaju prijetnju zbog roditeljskog sukoba i rastrganost zbog uključenosti u sukob, te imaju mišljenje kako nemaju učinkovite sposobnosti nošenja sa sukobima roditelja.

U Tablici 3. su prikazani osnovni deskriptivni parametri dimenzija sukoba: značajke sukoba, samookrivljavanje i prijetnja.

Tablica 3. Deskriptivni parametri dimenzija sukoba: značajke sukoba, samookrivljavanje i prijetnja (N=682)

Dimenzije sukoba:	Značajke sukoba	Samookrivljavanje	Prietnja
Aritmetička sredina	1,44	1,31	1,45
Standardna devijacija	0,31	0,33	0,36
Raspon rezultata	1-2,78	1-3,00	1-2,86
Kolmogorov-Smirnov test (D)	d=0,119, p<0,01	d=0,176, p<0,01	d=0,125, p<0,01
Asimetričnost	1,149	1,558	0,928
Spljoštenost	1,650	3,084	0,520

Tablica 4. Interkorelacije između subskala Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima (N=682)

Varijable	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Učestalost sukoba	1,00								
Intenzitet sukoba	0,70*	1,00							
Razrješenje sukoba	0,60*	0,62*	1,00						
Sadržaj sukoba	0,27*	0,35*	0,27*	1,00					
Percipirana prijetnja	0,46*	0,49*	0,39*	0,28*	1,00				
Efikasnost suočavanja	0,43*	0,45*	0,30*	0,28*	0,53*	1,00			
Samookrivljavanje	0,23*	0,31*	0,32*	0,58*	0,20*	0,09	1,00		
Triangulacija	0,41*	0,45*	0,38*	0,33*	0,62*	0,37*	0,26*	1,00	
Stabilnost	0,53*	0,54*	0,48*	0,35*	0,44*	0,42*	0,21*	0,46*	1,00

* p<0,05

međusobno umjerenim i pozitivnim korelacijama, dok su interkorelacije subskala različitih dimenzija u međusobno nižim, iako značajnim pozitivnim korelacijama.

U svrhu utvrđivanja eksternalne valjanosti skale, provjerio se odnos pojedinih dimenzija sukoba s dječjim problemima prilagodbe internaliziranog i eksternaliziranog tipa (Tablica 5). Također su provjerene i prikazane povezanosti pojedinih dimenzija sukoba sa spolom djeteta.

Na osnovu rezultata prikazanih u Tablici 5. može se vidjeti kako sve dimenzije dječje percepcije roditeljskog sukoba značajno koreliraju s dječjim problemima internaliziranog i eksternaliziranog tipa. Značajne pozitivne korelacije dječjih procjena roditeljskog sukoba i internaliziranih i eksternaliziranih problema podržavaju pretpostavku o eksternalnoj valjanosti skale. Dobivene korelacije upućuju da djeca koja procjenjuju da se sukob među njihovim roditeljima češće javlja, te da za vrijeme roditeljskog sukoba u većoj mjeri osjećaju prijetnju i rastrganost zbog uključenosti u sukob roditelja i više se samookrivljavaju za pojavu roditeljskog sukoba imaju više internaliziranih i eksternaliziranih problema. Nadalje, spol djeteta značajno korelira jedino s dimenzijom samookrivljavanje, a dobivene korelacije ukazuju da se dječaci više samookrivljavaju za nastale sukobe među roditeljima u odnosu na djevojčice.

Rasprava

Adaptacija i validacija novog mjernog instrumenta *Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima (Children's Perception of Interparental Conflict Scale)* autora Grycha i suradnika (1992) na

hrvatskom uzorku mladih adolescenata predstavlja svojevrsan metodološki doprinos području istraživanja negativnih obiteljskih čimbenika za dječji razvoj. Utvrđena faktorska struktura, te indikatori pouzdanosti i valjanosti u velikoj mjeri potvrđuju rezultate ranijih istraživanja (Grych i sur., 1992; Kim i sur., 2008; Harold i sur., 2004; Grych i sur., 2003).

Hrvatska verzija skale sadrži 45 čestica s ukupno 9 subskala koje čine tri dimenzije višeg reda: značajke sukoba, prijetnju i samookrivljavanje. Dimenzija *značajke sukoba* uključuje 23 čestice iz subskale frekvencije sukoba, intenzitet sukoba, rezolucije ili razrješenja sukoba i stabilnosti sukoba. Druga dimenzija *samookrivljavanje* uključuje ukupno 8 čestica iz subskala sadržaj sukoba i samookrivljavanje te ispituje stupanj u kojem djeca krive sebe za pojavljivanje sukoba. Treća dimenzija sukoba *prijetnja* uključuje ukupno 14 čestica koje se odnose na skalu percipirane prijetnje, efikasnosti suočavanja i triangulacije te ukazuje na stupanj u kojem djeca osjećaju prijetnju zbog roditeljskog sukoba, rastrganost zbog uvlačenja u sukob od strane roditelja te njihove sposobnosti nošenja s bračnim sukobima. Provedene analize pouzdanosti i internalne valjanosti skale upućuju na adekvatne psihometrijske karakteristike pojedinih dimenzija i opravdanost njihovog tretiranja kao relevantnih pokazatelja dječje percepcije i interpretacije roditeljskog sukoba.

Preciznije, ovo istraživanje pokazuje kako informacije o dječjim procjenama i specifičnim interpretacijama roditeljskog sukoba mogu doprinijeti otkrivanju negativnih značajki obiteljskog konteksta za dječju prilagodbu. U skladu s rezultatima prijašnjih istraživanja dobivene su značajne povezanosti dječjih procjena različitih dimenzija sukoba među

Tablica 5. Interkorelacije između dimenzija sukoba, dječjih internaliziranih i eksternaliziranih problema i spola djeteta (N=682)

Varijable	1	2	3	4	5	6
Spol djeteta	1,00					
Značajke sukoba	-0,10	1,00				
Samookrivljavanje	-0,24*	0,42*	1,00			
Prijetnja	0,04	0,59*	0,31*	1,00		
Internalizirani problemi	0,14*	0,19*	0,18*	0,37*	1,00	
Eksternalizirani problemi	-0,17*	0,35*	0,44*	0,30*	0,37*	1,00
M (sd) djevojčice		1,43 (0,33)	1,24 (0,27)	1,46 (0,38)	13,29 (7,34)	11,12 (7,43)
M (sd) dječaci		1,45 (0,29)	1,39 (0,37)	1,44 (0,33)	11,10(7,84)	13,96 (8,87)

Napomena: dječaci-1, djevojčice-2; * p<0,05,

roditeljima s problemima prilagodbe internaliziranog i eksternaliziranog tipa. Odnosno, dječje procjene sukoba među roditeljima značajno koreliraju s problemima internaliziranog i eksternaliziranog tipa, s tim da su dječje procjene prijetnje uslijed sukoba među roditeljima više povezane s dječjim internaliziranim problemima, a dječje procjene samookrivljanja za pojavu roditeljskog sukoba s dječjim eksternaliziranim problemima. U longitudinalnom istraživanju Grycha i suradnika (2003) se također navodi podatak da su dječje procjene prijetnje uslijed sukoba među roditeljima povezane s internaliziranim problemima ($r=0,37$), a dječje procjene samookrivljanja za pojavu roditeljskog sukoba s eksternaliziranim dječjim problemima ($r=0,40$). Također, Harold i suradnici (2007) navode kako nedavna istraživanja koja uključuju dječje interpretacije roditeljskog sukoba pokazuju da su specifične procjene koje djeca pripisuju roditeljskim sukobima povezane s internaliziranim i eksternaliziranim dječjim problemima. Tako su za internalizirane probleme, procjene prijetnje zbog sukoba roditelja i samookrivljanje identificirani kao medijatori utjecaja međuroditeljskog sukoba na dječju prilagodbu, a procjene samookrivljanja su pokazale konzistentnije povezanosti s eksternaliziranim problemima. Na temelju ovog istraživanja može se zaključiti da su dobiveni rezultati u skladu s teorijskim pretpostavkama (Grych i Fincham, 1990; Davies i Cummings, 1994; Harold i Conger, 1997) jer su specifične dječje procjene sukoba među roditeljima u značajnom odnosu s problemima prilagodbe internaliziranog i eksternaliziranog tipa kod djece. Dakle, rezultati ovog istraživanja potvrđuju eksternalnu valjanost *Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima*, djeca koja izvještavaju o višim razinama učestalog, intenzivnog i slabo razriješenog sukoba između svojih roditelja, te percipiraju više prijetnje i češće se samookrivljavaju za nastale sukobe među roditeljima imaju više internaliziranih i eksternaliziranih problema. Nadalje, u skladu s rezultatima prijašnjih istraživanja (Grych i sur., 2000) dobivene su značajne korelacije dimenzije samookrivljanja sa spolom djeteta, pri čemu rezultati ukazuju da se dječaci više samookrivljavaju za nastale sukobe među roditeljima u odnosu na djevojčice. S obzirom da dječaci i djevojčice mogu različito reagirati na sukobe u obitelji, zasigurno

njihove reakcije mogu biti posredovane samookrivljanjem za nastali sukob roditelja, te se u daljnjim istraživanjima preporučuje analiza razlika u procjenama roditeljskog sukoba dječaka i djevojčica.

Iako utvrđeni indikatori pouzdanosti i valjanosti upućuju na dobre metrijske karakteristike skale i korisnost njene primjene u budućim istraživanjima, potrebno je spomenuti i određena ograničenja prilikom interpretacije rezultata dobivenih ovom skalom. Jedno ograničenje tiče se pitanja mogu li djeca dati valjane opise sukoba koje su različite od njihovih subjektivnih reakcija na sukob. Na primjer, djeca koja osjećaju veliku prijetnju kada im se roditelji svađaju, istovremeno mogu izvještavati da je sukob vrlo čest i intenzivan, slabo razriješen, bez obzira na stvarne značajke sukoba. Drugo ograničenje tiče se najsmislenijeg načina organiziranja različitih dimenzija sukoba. Ako *Skala dječje percepcije sukoba među roditeljima* ne mjeri jedan faktor, postavlja se pitanje koliko skala treba upotrijebiti pri zahvaćanju dječje percepcije sukoba među roditeljima. Rezultati faktorske analize koje navode autori skale (Grych i sur., 1992) pokazuju da se rezultati skale mogu smisleno interpretirati pomoću tri faktora višeg reda (*značajke sukoba, prijetnja i samookrivljanje*), iako je moguća i interpretacija rezultata na devet subskala, ali je važno napomenuti kako su one u međusobno umjerenim korelacijama. Zbog toga se nameće pitanje da li je umjerena povezanost različitih dimenzija roditeljskog sukoba procijenjenog od strane djece posljedica nemogućnosti djece da naprave razlike među njima ili je to možda zbog toga što fenomeni koji su predstavljeni tim dimenzijama stvarno koreliraju (Grych i sur., 1992). Potrebno je naglasiti kako interpretacija rezultata, bilo da se radi o rezultatima na pojedinim subskalama ili dimenzijama sukoba, zasigurno osigurava procjene specifičnog značenja roditeljskog sukoba za dijete i implikacija za dobrobit djeteta.

Zaključno, može se utvrditi kako hrvatska verzija *Skale dječje percepcije sukoba među roditeljima* predstavlja pouzdan i valjan mjerni instrument za ispitivanje dječje percepcije višestrukih dimenzija roditeljskog sukoba, te zasigurno predstavlja važan metodološki doprinos razumijevanju potencijalnih utjecaja sukoba roditelja na dječji razvoj i prilagodbu.

LITERATURA:

- Achenbach, T.M., Rescorla, L.A. (2001): *Manual for the ASEBA School-Age Forms & Profiles*. Burlington, VT: University of Vermont, Research Center for Children, Youth & Families.
- Bradford, K., Barber, B.K., Olsen, J.A., Maughan, S.L., Erickson, L.D., Ward, D. (2003): A multi-national study of interparental conflict, parenting, and adolescent functioning, *Marriage and Family Review*, 35, 3-4, 107-136.
- Buehler, C., Benson, M., Gerard, J.M. (2006): Interparental hostility and early adolescent problem behavior: The mediating role of specific aspects of parenting, *Journal of Research on Adolescence*, 16, 2, 265-292.
- Čudina-Obradović, M.; Obradović, J. (2006): *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga.
- Cummings, E.M., Davies, P.T. (2002): Effects of marital conflict on children: Recent advances and emerging themes in process-oriented research, *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43, 31–63.
- Cummings, E.M., Davies, P.T., Campbell, S.B. (2000): *Developmental Psychopathology and Family Process, Theory, Research and Clinical Implications*. New York, London: The Guilford Press.
- Davies, P.T., Cummings, E.M. (1994): Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis, *Psychological Bulletin*, 116, 387-411.
- Davies, P.T., Cummings, E.M. (1998): Exploring children's emotional security as a mediator of the link between marital relations and child adjustment, *Child Development*, 69, 124–139.
- Davies, P.T., Harold, G.T., Goeke-Morey, M.C., Cummings, E.M. (2002): Child emotional security and inter-parental conflict, *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 67.
- Grych, F.D., Harold, G.T., Miles, C.J. (2003): A prospective investigation of appraisals as mediators of the link between inter-parental conflict and child adjustment, *Child Development*, 74, 1176–1193.
- Grych, J.H., Fincham, F.D. (1990): Inter-parental conflict and children's adjustment: A cognitive contextual framework, *Psychological Bulletin*, 108, 267–290.
- Grych, J.H., Fincham, F.D., Jouriles, E.N., McDonald, R. (2000): Interparental conflict and child adjustment: testing the mediational role of appraisals in the cognitive-contextual framework, *Child Development*, 71, 6, 1648-1661.
- Grych, J.H., Seid, M., Fincham, F.D. (1992): Assessing marital conflict from the child's perspective: the children's perception of interparental conflict scale, *Child Development*, 63, 558-572.
- Harold, G.T., Aitken, J.J., Shelton, K. (2007): Inter-parent conflict and children's academic attainment: a longitudinal analysis, *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48, 12, 1223-1232.
- Harold, G.T., Conger, R.D. (1997): Marital conflict and adolescent distress: The role of adolescent awareness, *Child Development*, 68, 333–350.
- Harold, G.T., Shelton, K.H., Goeke-Morey, M.C., Cummings, E.M. (2004): Marital conflict, child emotional security about family relationships and child adjustment, *Social Development*, 13, 350-376.
- Kim, K.L., Jackson, Y., Conrad, S.M., Hunter, H.L. (2008): Adolescent report of interparental conflict: the role of threat and self-blame appraisal on adaptive outcome, *Journal of Family Study*, 17, 735-751.
- Kline, R.B. (2005): *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Parke, R.D. (2004): Development in the family, *Annual Review of Psychology*, 55, 365-399.
- Porter, B., O'Leary, K.D. (1980): Marital discord and childhood behavior problems, *Journal of Abnormal Child Psychology*, 8, 287-295.
- Sturge-Apple, M.L., Davies, P.T., Boker, S.M., Cummings, E.M. (2004): Interparental discord and parenting: Testing the moderating roles of child and parent gender, *Parenting: Science and Practice*, 4, 361-380.
- Živčić-Bećirević, I., Smojver-Ažić, S. (2002): Internalizirani i eksternalizirani problemi i adaptivno funkcioniranje srednjoškolaca, samoprocjene na Achenbachovoj skali, 10. godišnja konferencija HPD, Plitivička jezera.

VALIDATION OF CHILDREN'S PERCEPTION OF INTERPARENTAL CONFLICT SCALE

Summary: *The aim of this study was validation of the Children's Perception of Interparental Conflict Scale (CPIC) (Grych, Seid and Finchman, 1992). Most of the research of the impact of parental conflict on children's adjustment applies only to parental reports of conflict, even though parental assessment may underestimate the actual child's experience of conflict in the family. Therefore, measures that directly affect children's perceptions of parental conflict provide a more precise assessment of the meaning of conflict and the implications for children's welfare. The study was conducted on 682 students (49% boys) aged 12-15 years. Croatian version of the Children's Perceptions of Interparental Conflict Scale is composed of 45 items measuring conflict dimensions and children's reaction and interpretation of parental conflict, divided on 9 subscales (frequency, intensity, resolution, content, perceived threat, coping efficacy, self-blame, triangulation and perceived stability). Based on conducted principal component analysis, items of the scale can be grouped in the three higher order dimensions: 1. conflict properties encompassing the frequency of conflicts between parents and the level of aggression, 2. experienced level of threat due to parental conflict and 3. self-blame for the conflict between the parents. Analyses of internal consistency have shown high reliability of each conflict dimension. Furthermore, all dimensions of children's perceptions of parental conflict significantly correlated with the children's adjustment defined through internalizing and externalizing symptoms.*

Key words: *dimensions of interparental conflict, child assessment, validation*